

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Intellectu & Scientia Dei, ejusque Objecto. Item de
voluntate & volitione Dei, ejusque Objecto

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. III. Non est in Deo justitia legalis seu providentialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73680)

commutationibus. Adde eum Poncio sup. n. 38. quantum ad praxim, perinde prorsus esse, quomodo Deus obligetur ad danda, quae promissit hominibus, bene operantibus; an ex iustitia, an vero ex fidelitate aut alia virtute: sufficit enim abunde, quod teneatur illa dare, ita ut non possit non dare; sic enim certi erimus de rebus promissis, modò ponamus conditionem ex parte nostra requisitam. Et hoc satis est, ut invitetur ad illam conditionem ponendam: neque prorsus apparet, quòd magis aliquis debeat moveri ex eo, quòd Deus teneatur dare viventibus, & morientibus bene vitam aeternam ex iustitia, quàm si ex fidelitate, aut ex quocumque alio capite ad id teneretur: neque enim, ut sup. adhuc notavi, plus vel minus habebit. Unde tota hæc difficultas inter meras speculativas collocanda est. Uti & ista: an in Deo sit iustitia legalis, seu, ut Aliqui vocant, providentialis. Responso erit

CONCLUSIO III.

Non est in Deo iustitia legalis seu providentialis.

bitum inferioris ad superiorem, nec debitum dependentiæ ab alio, nec potest suum bonum ulli alteri bono postponere, ut patet: ergo non potest habere debitum partis ad totum; ac proinde nec iustitiam Universalem, seu Legalem. Hactenus Theodor. Igitur hæc iustitia sic descripta, & intellecta, de qua loquitur nostra Conclusio, includit in suo conceptu formali, quòd sit ad alterum, tanquam superiorem, & quòd respiciat jus communitatis, ut altius, & excellentius, quàm proprium, quæ important imperfectionem in Deo, qui neque habet superiorem, neque est aliud bonum excellentius Deo; ergo hæc iustitia non est ei tribuenda, ut cum Smising docet Felix de Volunt. Dei cap. 7. diffie. 2. num. 4.

Unde (inquit hic Auctor) quando Scotus 4. dist. 46. quæst. 1. s. Hic primò videndum, num. 3. ait: Prima istarum (iustitiarum) scilicet Legalis possit poni in Deo, non loquitur de hac Legalis iustitia; sed de illa, quæ quis quasi subditus tenetur concordare legi, & Legiflati; si verum sit, quòd ante determinationem voluntatis Dei sit aliqua lex, cui ejus voluntas debeat concordare, quasi alteri, v. g. dictamini, vel principio practico, v. g. Deus est diligendus, in quo sensu verum est, esse in Deo iustitiam Legalem. Hæc ille. Subscribo ipsa verba Scoti: Si esset alia lex prior determinatione voluntatis sua, cui legi, & in hoc Legiflati, quasi alteri, voluntas sua rectè concordaret. Et est quidem ista lex: Deus est diligendus: sed si non debet dici lex, sive Principium practicum legis, saltem est veritas practica precedens omnem determinationem voluntatis divinae. Non ergo Scotus contrariatur nostræ Conclusioni, ut patet: nam hæc loquitur, ut dictum est, de ea iustitia, quæ unumquodque membrum Reipub. tenetur procurare bonum commune, tanquam bonum totius corporis politici, etiam cum detrimento proprii sui boni.

Sed enim, dicit aliquis: iustitia Legalis non tantum respicit debitum partis ad totum; sed etiam debitum Superioris seu Principis ad totum politicum, cui regendo & gubernando præest. Unde iustitia Legalis dicitur in Principe esse principaliter, & architectonicè, tanquam in artifice bonarum legum ferendarum, & earum, quæ latæ sunt, conservatore; in subditis vero minus principaliter, tanquam Principi ministrantibus, ad conservationem boni communis. At minimè dedecet, sed decet potius divinam perfectionem, quòd tanquam Princeps & rector Universi, habeat debitum bene & convenienter illud gubernandi: ergo habet debitum iustitiæ Legalis respectu totius Universi. Probatur Minor: nam si diceret imperfectionem, esset, quia sic necessitaretur Deus ad bonum & convenienter regimen Universi, quòd repugnat divinæ libertati. Sed hoc non obstat; nam foret necessitas non absoluta, sed ex hypothesi; nempe quòd voverit condere Universum; hoc autem erat illi liberum; interim, positâ eâ hypothesi, indecens foret, quòd

71. *Explicitur Scotus oppositum asserens.*

72. *Objeçio.*

Iustitia legalis non videtur involvere imperfectionem.

70.

Proposito iustitia in generalibus.

In Deo non est iustitia generalis.

Probatur.

quoddam Deus incongruè Universum gubernaret. Non quoddam aliquod debitum divinum ei adveniat ab extrinseco; sed ab intrinseco convenit, partim ex libera electione Dei, ut dictum est, partim ex summa rectitudine, & immutabilitate divinæ voluntatis. Unde P.P. dicere solent, Deum non creaturæ, sed sibi, seu bonitati suæ debitorem esse ad beneficiendum creaturæ, & ad gubernandam illam, juxta exigentiam ejus, & secundum leges à Deo constitutas.

73.
Duplex solutio objectionis ex Smif.

Respondet Smifing sup. num. 40. Primò, neg. Majorem: nam (inquit) ea ipsa obligatio Principis ad bene gubernandum est obligatio partis ad totum, licet partis principalis. Deinde, negat Minorem; & ad ejus probationem Respondet: non quidem generaliter repugnare divinæ perfectioni aliquod debitum liberæ voluntate contractum, quo ex hypothesi talis liberæ voluntatis necessitetur ad extrà, repugnare tamen debitum justitiæ legalis, ex propria & speciali ratione talis debiti; quia est debitum partis ad totum. Sic ille. Hinc num. 39. in terminis asserit: Deum non habere ullum debitum ad gubernandum ordinatè Universum, sed illam gubernationem esse opus meræ beneficentiæ; adeòque, si inordinatè illud gubernaret, non facturum injuriam Universo, seu creaturæ suæ, imò nec acturum indecenter contra suam beneficentiam; quia absolute, & secluso pacto, aut promissione, nulla ratione obligatur ad beneficiendum creaturæ: unde solum ageret præter, non contra suam liberalitatem; quemadmodum, si nollet ullius creaturæ miseriam sublevare, non ageret contra, sed præter suam misericordiam; intellectus enim Dei (inquit Felix sup. num. 5. in fine) non dicitur, sic gubernandum esse Universum; sed posse sic gubernari; & voluntas potest eligere, quod voluerit.

74.
An Deus possit se obligare ad sic gubernandum ex justitiæ legali.

Aliud apparet in nobis, qui aliquandò obligamur ad beneficiendum alteri, etiam si alter jus non habeat ad beneficium; quia possumus obligari ratione, & lege; Deus non potest, nisi ex libera sua voluntate. Per hanc autem non potest sese obligare ad gubernandum Universum ex debito justitiæ legalis: quia hoc debitum in debitore imperfectionem supponit, non tantum, si hoc debitum consideretur in subditis, sed etiam si in Principe admittatur: nam hoc non potest fundari proximè, nisi in ratione partis principalis, seu capitis Reipublicæ, cujus est in cætera membra influere, atque ea regere. Porro capitis est commune bonum corporis respicere, tanquam majus suo proprio seu privato bono; adeòque, si opus sit, suum proprium bonum negligere ad procurandum bonum commune; in hac enim obligatione caput cum aliis membris convenit; prout etiam in illa, quod caput bonum totius corporis participat; adeòque reciproce pendet à reli-

quis membris. Jam autem Deus non potest bonum Universi, tanquam majus divito bono, respicere; nec illud, neglecto isto, procurare; nec à corpore Universi quicquam boni participare: ergo non potest etiam liberæ voluntate ad officium capitis Universi se obligare; ac proinde nec debitum justitiæ legalis, si quod in Principe intelligi potest, contrahere. Ita discurret Smifing sup.

Quid ergo ad Patres, qui hanc virtutem, perfecte regendi Universum, simpliciter justitiam vocant? D. Dionysius de Divinis nominibus cap. 8. sic ait: *Divina justitia omnia disponit & determinat, omniaque non confusa inter se, nec permixta custodiens, iis, quæ sunt, omnibus quod cuique accommodatum est, tribuit pro ea, quæ de unumquodque eorum, quæ sunt, attingit dignitate.* Et eodem cap. *Oportet videre, in hoc veram Deum esse justitiam, quod omnibus tribuit propria, secundum uniuscujusque existentium dignitatem, & uniuscujusque naturam in proprio salutar ordine & virtute.* Item Tertullian. lib. 2. contra Marcionem cap. 11. *Bonitas (inquit) Dei operata est mundum, justitia Dei modulata est. Similia habent alii Patres, & consonat Scriptura sacra Sap. 11. vers. 21. ubi de Deo ait: Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Ac de æterna Sapientia dicitur eodem lib. cap. 8. in principio: Attingit ergo à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* Hoc autem non videtur posse pertinere ad aliam virtutem, quam justitiam Legalem, aut providentialem. Respondet Smifing sup. num. 40. quod Patres quidam dicunt, Deum debere suæ bonitati, quod convenienter omnia disponat, negativè exponendum esse; ut secluso sit, Deum non alteri debere, quod illi beneficiat; sed id facere ex sua bonitate tantum, licet absque debito positivo, etiam erga seipsum. Quando autem dicunt, justitiam apparere in tali rerum dispositione, loquuntur de justitia largè sumpta, prout quæcumque decentiam virtutis importat, eam præsertim, quæ mensuras rerum, ac proportionem respicit; & ipsam Dei beneficentiam, quatenus in proportionem, & mensuram omnia disponit, justitiam nominarunt, licet hanc mensuram & proportionem respicere non sit specifica ratio virtutis. Sic ille.

Rogas: Ad quam ergo virtutem spectat? nam honestum est omnia disponere juxta exigentiam cujusque rei, id est, capacitatem, seu innatum appetitum, ad ea recipienda, sine quibus non est perfecta in suo ordine: hoc, inquam, est honestum, ut Omnes fateantur; si ergo non spectat ad justitiam Legalem vel providentialem, ad quam aliam virtutem? Respondet Smifing sup. num. 38. *Expletæ istam capacitatem, secluso alio jure, est opus meræ liberalitatis. Probatur (inquit) nam liberalitas respicit subiectum capax beneficium; adeòque innato quodam appetitu, quasi exigens beneficium; & quod hoc beneficium sit*

fit tale, ut sine illo subjectum non fit perfectum in suo ordine, est materiale & impertinens ad specificandam virtutem, per quam bene fit alteri: nam etiam iustitia proprie dicta potest inclinare adtribuendum alteri id, sine quo non est perfectus in suo ordine; nec tamen hæc iustitia est alia ab illa, quæ tribuit alteri id, sine quo bene potest esse perfectus in suo ordine; quia iustitiæ formale motivum non est res, quæ alteri redditur; nec modus, quo alteri res illa utilis est; sed motivum formale est jus, quod alter sibi vendicat ad talem rem, vel in tali re, quod jus potest esse ejusdem rationis respectu rei, quæ potest alter carere, & rei, quæ non potest carere absque imperfectione; v.g. jus, quod habet dives ad mille, quibus carere non potest, est ejusdem rationis cum jure, quod habet ad centum ex istis millibus, quibus carere potest.

quandò Deus eas tribuit illis, ex liberalitate facit, non ex aliqua iustitia propria. Et ratio à priori est ex Aristotele 5. Ethic. cap. 1. & 2. ubi docet, virtutem iustitiæ debere esse inter duas personas rationales, inter quas fit etiam communis materia: quare qui præcium iustum offert pro equo, non servat iustitiam erga equum; sed erga Dominum equi: ergo Deus, gubernans Universum juxta exigentiam ejus, non servat iustitiam. Hactenus Felix; sed meo iudicio, salvo meliori, non adeo feliciter. Etenim diffie. 3. num. 5. Probat, in Deo dari iustitiam distributivam, idque distinctam à commutativa; quia, ut Conclus. præced. audivimus, Deus omnibus naturis distribuit perfectiones sibi proportionatas & debitas secundum gradus suos. Et in fine dicti num. ait: Deum ad hoc teneri, non ex stricto jure; sed solum ex condecencia voluntatis suæ. Quæro jam ego; in quo distinguitur hæc iustitia distributiva à iustitia providentiali, quam præfatus Auctor negat esse in Deo? Expectabo responsionem à Doctoribus. Et sanè quod attinet dictam rationem à priori, hæc non est generalis; nam etiam creaturæ rationales suas exigunt perfectiones, ergo saltem in illis distribuendis poterit esse iustitia providentialis. Melius ergo, consequenter loquendo, videtur negari in Deo iustitia distributiva, ita eam explicando, sicut hic Auctor explicat. Tu cogita, an re- & iudicem, & transi mecum ad aliam iustitiam, quæ dicitur punitiva, pro qua instituitur

Ratio à priori, ex Arist.

An obatio sit efficax.

Ratio à priori non est generalis.

77.

Occurrunt objectiones.

78.

79.

80.

CONCLUSIO IV.

Deus justè punit peccatorem; sed & cum parcit, iustum est,

DE fide est, Deum punire peccatorem; id est, vindicare peccatum ab homine commissum, juxta illud Rom. 12. v. 19. *Mibi vindicta; ego retribuam, dicit Dominus.* Et aliæ innumeræ Scripturæ possent ad idem propositum adduci; sed non est operæ pretium, cum nemo de eo dubitet: sed solum disputatur inter Theologos, ex qua virtute Deus puniat. Smising sup. num. 77. ait: Vindicatio non est specialis virtutis actus, sed variarum virtutum actus esse potest; ut puta charitatis erga seipsum, quandò quis punit alterum, ut sibi nocere desinat, aut ne alii alterius exemplo sibi noceant, aut ut honorem sibi læsum, vel ablatum, recuperet; avocitiæ erga proximum, si puniat quis aliquem, ut proximo nocere desinat, aut ut ipse punitus se corrigat, vel proximum suum honorem reciperet. Sin autem quis puniat,

79. Deus vindicat peccatum.

An vindicatio sit actus specialis virtutis.

Negat Smising.

ut